

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og
Ormstrup Hede

Natura 2000-område nr. 64

Habitatområder H57 og H225

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen
Redaktion: Miljøstyrelsen Midtjylland

Forsidefoto:
Nørre Vosborg Hede og Råsted Lilleå.
Fotograf: Miljøstyrelsen Midtjylland

ISBN: 978-87-7564-512-1

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	5
1.2.1 Anden lovgivning	6
1.2.2 Andre relevante planer	6
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	8
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	8
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	11
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	11
1.4.2 Befolkningen	12
1.4.3 Menneskets sundhed	13
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	13
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	13
1.4.6 Landskab.....	13
1.4.7 Arter	14
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	14
1.5 Eksisterende miljøproblemer	14
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	15
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	16
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	17
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	21
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	21
1.10 Overvågning	23

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførslen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 64, Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede består af Habitatområde nr. H57 heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø og H225 Idom Å og Ormstrup Hede.

Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse, men udpegningsgrundlaget indeholder arten laks, som formentlig bevæger sig ud i Atlanterhavet og dermed bevæger sig på tværs af landegrænser. Vandområdeplanen for området, der bl.a. har til formål at forbedre vandkvaliteten og passagemulighederne for vandrende fisk forventes at have en gavnlig effekt på laks i området.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af tiltag, som vurderes at kunne påvirke lokalt. Det drejer sig bl.a. om en plejeindsats, som medvirker til at sikre især den eksisterende, lysåbne natur samt ophør af drift i forbindelse med en mulig udlægning af urørt skov samt potentiel omlægning af lavbundsarealer. Området er ikke biologisk eller geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Det vurderes derfor, at denne del af planen ikke har grænseoverskridende påvirkning.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området beskriver overordnet set et program for en plejeindsats, som skal medvirke til at sikre eksisterende beskyttede naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget.

En realisering af indsatsprogrammet sikrer synergi til evt. indsatser for øvrige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget og forventes ligeledes at have gavnlig effekt på andre arter, som anvender området.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen har fokus på at sikre synergieffekter, skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne fx ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og udvidelse af arealer med urørt skov. Dette kan ske gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser og lavbundsarealer, aftaler om naturnationalparker og aftaler om udlægning af urørt skov.

Indsatsen beskrevet i planen medvirker ligeledes til at bekæmpe invasive arter, ligesom den bidrager til at skabe flere muligheder for naturoplevelser for lokalbefolkningen i området. Mere sammenhæng i naturen kan bl.a. realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af pleje samt omlægning af lavbundarealer til naturarealer. Udtagning af lavbundsarealer vil desuden sikre, at CO₂ bindes i jorden, og indsatsen forventes dermed have en positiv klimaeffekt.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målsætningen er, at de store hedearealer med indlandsklitterne og Idom Å er karakteristiske landskabslementer i området og at området i sin helhed fortsat fremstår som et sammenhængende, varieret naturområde af stor værdi.

Revling-indlandsklit (2320), som har en særlig forekomst i Danmark sikres sammen med de biogeografisk store arealer med naturtyperne visse-indlandsklit (2310), græs-indlandsklit (2330), våd hede (4010), tør hede (4030), enekrat (5130), kildevæld (7220) og stilkeke-krat (9190). Tilsvarende sikres arealer med naturtyperne tidvis våd eng (6410), tørvelavning (7150), rigkær (7230) og skovbevokset tørvemose (91D0). Nævnte naturtyper har enten stærk ugunstig bevaringsstatus, særlige forekomster i Danmark eller biogeografisk store forekomster i området. Arealet af ovennævnte naturtyper øges, og der skabes, så vidt det er muligt, sammenhæng mellem forekomsterne.

Områdets småsøer med naturtyperne kransnålalge-sø (3140), brunvandet sø (3160), næringsrig sø (3150) og søbred med småarter (3130) har alle stærkt ugunstig bevaringsstatus. Disse søer sikres en veludviklet bundvegetation og fauna således at der fortsat findes gode levesteder for stor vandsalamander i området.

Sammen med naturtypen vandløb med vandplanter (3260) sikres de dertil knyttede arter bæklampret, laks og odder, der alle har væsentlige forekomster i området.

I dette Natura 2000 område prioriteres udvidelse af arealer med våd hede (4010) og rigkær (7230) på bekostning af andre naturtyper.

Hvor der er modsatrettede interesser mellem stilkege-krat (9190), indlandsklit naturtyper (2310/20/30), tør hede (4030), surt overdrev (6230) og enekrat (5130) bevares ældre arealer med stilkege-krat (9190) mens de nævnte lysåbne naturtyper prioriteres over yngre tilgroningsstadier af stilkege-krat (9190). Dog skal mosaiknatur mellem egekrat og lysninger sikres.

Hvor der forekommer yngre tilgroninger af værdifulde arealer med tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140), kildevæld (7220) eller rigkær (7230) prioriteres de lysåbne naturtyper højere end naturtyperne skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0). Gamle og/eller veludviklede naturlige bevoksninger med skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0) bevares.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne. Den økologiske integritet for området sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til

udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N64 er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegnings af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af

havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om nationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af nationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af nationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Visse-indlandsklit (2310), revling-indlandsklit (2320), græs-indlandsklit (2330), våd hede (4010), tør hede (4030) og enekrat (5130) er de naturtyper, der er mest udbredt i området og findes ofte i mosaik med hinanden. Naturtypernes naturtilstand er overordnet set god-høj grundet gode strukturer og fravær af trusler. Hvor tilstanden er moderat-ringet skyldes det typisk tilgroning med vedplanter og invasive arter.

På naturtypen enekrat (5130) er ca. 2/3 af arealet i god tilstand grundet god dækning af ene og gode vegetationsstrukturer. På ca. 1/3 af arealet er naturtilstanden kun moderat, hvilket formentlig skal henføres til manglende drift som har resulteret i at græs/urtevegetationen mellem enebærbuskene stedvis er høj og der er opvækst af invasive arter.

Af rigkærene (7230) er 30 % i god tilstand grundet drift og deraf følgende gode strukturer. Ca. 70 % af rigkærene er i moderat tilstand hovedsageligt pga. manglende drift og dermed tilgroning i høj vegetation.

Surt overdrev (6230) er kortlagt spredt i området. Omkring 75 % af arealet med overdrev er i god tilstand, hvilket overvejende skyldes, at der er drift på arealerne og gode strukturer. 25 % er i moderat tilstand grundet fravær af drift og deraf følgende tilgroning med middelhøj og høj græs/urtevegetation, vedplanter og invasive arter.

Der er kortlagt hængesæk (7140) spredt i området. Omkring 70 % af arealet med hængesæk er i

god-høj tilstand, hvilket kan henføres til, at de kortlagte arealer overvejende har gode strukturer. På de resterende ca. 30 % er naturtilstanden moderat grundet for høj græs/urtevegetation og tilgroning med vedplanter, hvoraf nogle er invasive.

Alle områdets arealer med tidvis våd eng (6410) er i god tilstand, hvilket skyldes at hovedparten af de kortlagte arealer er med drift og overvejende har en god hydrologi, lav tilgroning med vedplanter og kun begrænsede problemer med tilgroning i høje græsser og urter.

Områdets kildevæld (7220) er stort set uden drift men naturtilstanden er god på ca. 85 % af arealet da græs/urtevegetationen er forholdsvis lav og fordi at der er god hydrologi. På de mindre arealer i moderat tilstand er der problemer med tilgroning i høj græs/urtevegetation og/eller høj dækning af vedplanter som kan skygge den lavtvoksende vegetation bort.

De kortlagte arealer med tørvelavning (7150) er overvejende i god tilstand og kun ca. 20 % ha er i moderat tilstand. Den overvejende gode naturtilstand skyldes, at de kortlagte arealer har gode strukturer og fravær af trusler. De mindre arealendele i moderat tilstand har en forholdsvis tæt vegetation af middelhøje urter og græsser som ikke er optimalt for naturtypen.

Mere end 99% af det samlede areal på tværs af de 5 kortlagte skovnaturtyper i området, bøg på mor med kristtorn (9120), ege-blandskov (9160), stilkege-krat (9190), skovbevokset tørvemose (91D0) samt elle- og askeskov (91E0) gælder, har <1 stort træ/ha. Et ganske lille areal i naturtypen bøg på mor med kristtorn (9120) har dog >10 store træer/ha. Ca. 3/4 af det samlede areal af habitat-skovnaturtyper i området er stilkege-krat (9190).

I ca. 87% af det samlede areal af stilkege-krat (9190) er der registreret 1-5 liggende døde stammer/ha. På stort set resten af arealet med denne naturtype er der kun registreret <1 liggende død stamme/ha. På ca. 78% af arealet med stilkege-krat (9190) er der registreret 1-5 stående døde stammer/ha, mens der på stort set hele det resterende areal er registreret <1 stående død stamme/ha.

På ca. 2/3 af arealet af de 4 øvrige kortlagte skovnaturtyper i området er der registreret 1-5 liggende eller stående døde stammer/ha mens der på stort set hele den resterende 1/3 del er registreret <1 liggende eller stående døde stammer/ha.

Jf. seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitatyper.

I Natura 2000-området er der kortlagt 16 småsøer med habitatnaturtypen søbred med småurter (3130). De er tilstandsvurderet med hhv. 4 i høj tilstand, 9 i god tilstand og 3 i moderat tilstand. Søerne i god tilstand er generelt præget af artsrige bredzoner med en stor dækning af karakteristiske amfibiske planter, næringsfattige forhold med lav forekomst af trådalger og ingen påvirkning fra jordbrugsdrift. Søerne har desuden alle en lille udbredelse af undervandsvegetation. Søerne i moderat tilstand har generelt en mindre udbredelse af amfibiske planter samt en mindre artsfattig øvrig submers vegetation. Derudover har de generelt en større forekomst af trådalger som indikerer næringsstoffilførsel.

I området er der kortlagt og tilstandsvurderet 9 småsøer med habitatnaturtypen næringsrig sø (3150). De er tilstandsvurderet med hhv. 1 i høj tilstand, 5 i god tilstand og 3 i moderat tilstand. Søerne i høj og god tilstand er generelt præget af næringsfattige forhold uden forekomst af trådalger samt ingen påvirkninger fra jordbrugsdrift. Søerne er stort set uden undervandsvegetation og har en spredt rodfæstet flydebladsvegetation. Søerne i moderat tilstand har også en lille udbredelse

af undervandsvegetation, men de er i større grad domineret af trådalger og liden andemad som indikerer næringsstofforførelse.

I området er der yderligere kortlagt 6 søer med habitatnaturtypen brunvandet sø (3160) i høj tilstand. Søerne er generelt præget af en undervandsvegetation med gode rentvandsarter, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt ingen påvirkning fra jordbrugsdrift. Søerne er desuden ikke udsat for græsning med kreaturer.

I området er der endelig kortlagt 4 småsøer med habitatnaturtypen kransnålalge-sø (3140). De er tilstandsvurderet med hhv. 2 i god tilstand og 2 i moderat tilstand. Søerne i god tilstand er generelt præget af en artsrig udbredt undervandsvegetation domineret af kransnålalger, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt ingen påvirkning fra jordbrugsdrift. Søerne i moderat tilstand har generelt en mindre udbredelse af kransnålalger og en mere artsfattig undervandsvegetation, og den ene sø har desuden en spredt forekomst af trådalger som indikerer næringsstofforførelse. Alle søerne har en udbredt rodfæstet flydebladsvegetation.

I Natura 2000-området er der kortlagt 18 km vandløb med naturtypen vandløb med vandplanter (3260) fordelt på to vandløb. De to vandløb har begge et naturligt og nærmest ureguleret forløb. Vandløbskvaliteten i Idom Å er på det meste af vandløbsstrækningen høj, men tilstanden øverst er negativt påvirket af okker. Vandløbskvaliteten på den korte strækning af Råsted Lilleå og god-høj, og vandløbene huser begge en veludviklet og rentvandskrævende smådyrsfauna. Vandløbene er også levested for andre vandløbstilknyttede arter som laks, bæklampret og odder der alle indgår i Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. Vandløbene i Natura 2000-området er omfattet af vandområdeplanen for Jylland og Fyn.

Det ses af figuren, at 24 af de 27 søer kortlagt som levesteder for stor vandsalamander, har en god-høj naturtilstand (primært god tilstand), mens de resterende 3 er i moderat tilstand. Der er ikke konstateret fisk i søerne, hvilket er en forudsætning for at naturtilstanden kan bruges som udtryk for levestedets egnethed for stor vandsalamander. Søerne i god-høj naturtilstand er generelt ikke tydeligt påvirket af næringsstoffer, har en høj andel af en artsrig flydebladsvegetation, en veludviklet rørsump, en lav vanddybde og har kun en begrænset skyggepåvirkning fra træer og buske. Disse søer vurderes at være velegnede levesteder for stor vandsalamander. Søerne i moderat tilstand er til gengæld generelt mere præget af næringsstofbelastning og en enkelt sø har dominans af liden andemad. Derudover er søerne ofte helt eller delvist skygget af træer og buske. Disse søer vurderes pt. at være mindre gode levesteder for arten.

Bæklampret trives godt i de mindre vandløb i dette Natura 2000-område, og da artens krav til vandkvalitet, fouragering og gydning generelt er opfyldt, vurderes der at være gode forudsætninger for en forekomst af arten. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er bæklampret forholdsvis stabil i dens udbredelse.

Laks findes talrigt i Storå-systemet, og der vurderes umiddelbart ud fra vandkvalitet og krav til gydemuligheder og fødeudbud at være gode forudsætninger for en fortsat store yngleføremøst i området.

Ud fra områdets karakter med et stort vandløbssystem, søer og store uforstyrrede områder vurderes der at være en stor og stabil forekomst af odder i området. Jf. DCE's NOVANA rapport fremgår det, at der i Jylland findes en vidt udbredt og levedygtig bestand af odder som er fælles for den atlantiske og den kontinentale biogeografiske region.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der potentielt risiko for, at den gode naturtilstand på en del af naturarealerne og den hensigtsmæssige drift på naturtyperne ikke fastholdes. Der er desuden potentielt risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på de lysåbne naturtyper, da der er behov for en fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift, herunder fortsat indsats mod invasive arter, også af områdets sønaturtyper, for at undgå tilgroning. Natura 2000-planen indeholder en indsats om at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket vil bidrage til at sikre naturtilstanden af især kildevæld, rigkær, hængesæk, tidvis våd eng og skovbevokset tørvemose, som har uhensigtsmæssig hydrologi.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der potentielt risiko for, at den gode naturtilstand af levestederne for stor vandsalamander ikke fastholdes, og at tilstanden af de resterende levesteder ikke forbedres.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at nye muligheder i forhold til naturformidling, undervisning, og forskning som følge af evt. udlægning af nationalpark ikke opstår og at nye muligheder for friluftsliv, turisme og flere unikke naturoplevelser ikke bliver mulige.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer, hvilket for befolkningen kan betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet. Der er endvidere risiko for at landskabet vil fremstå mindre varieret og at tilgroning af fortidsminder ikke i samme omfang vil modvirkes.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, udover sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed bidrager Natura 2000-planerne også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.

Kunstig afvanding med grøfter, dræn eller pumper samt næringsbelastning, tilgroning og manglende drift/forstyrrelse kan forandre naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Genetablering af en hensigtsmæssig hydrologi og naturlige vegetationsforhold samt pleje i form af græsning og rydning vil modvirke denne udvikling, ligesom det også medvirker til at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede forhold.

Planens indsats om udtagning af lavbundslande kan bidrage til at skabe større sammenhængende naturområder med større robusthed til gavn i området for arter som stor vandsalamander, bæklampret og odder og naturtyper som kildevæld, rigkær, tidvis våd eng, skovbevokset tørvemose og aske- og elleskov.

Planens indsats med skovnaturtypebevarende drift eller pleje samt evt. udlægning af urørt skov forventes at gavne skovnaturtyperne samt skovtilknyttede arter og fugle, der ikke er på udpegningsgrundlaget.

Naturstyrelsen har sendt udkast til projektbeskrivelse for Naturnationalpark Stråse i høring. Naturnationalparken har til hensigt at styrke natur og biodiversitet ved at etablere store sammenhængende naturområder, hvor naturen så vidt muligt får lov til at udvikle sig på egne præmisser. Dette medfører, at kommerciel skovdrift ophører med det formål at fremme biodiversitet. Naturnationalpark med urørt skov kan potentielt påvirke naturtyper og arter i området. Eventuel opsætning af hegn, ændring af, samt etablering af stier og rekreative anlæg kan påvirke dyrs færden i området og medføre forstyrrelse.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig den § 3-beskyttede natur i området. Dette vurderes også at gælde for den del af områdets § 3-beskyttede områder, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen. I og omkring Natura 2000 området findes flere sjældne og fredede arter og især vår-kobjælde, cypres-ulvefod, lungelav, brun næbfrø, bæklampret, laks, stor vandsalamander, odder, natravn, hedelærke og rødrygget tornskade er specielle for området. Genetablering af naturlig hydrologi samt sikring af pleje medfører, at forholdene for ovenstående arter og naturarealer forbedres idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000 område N64 Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede er beliggende i Holstebro, Herning og Ringkøbing-Skjern kommuner. Indbyggertallet er på 58.700 i Holstebro kommune, 89.200 i Herning kommune og 56.200 i Ringkøbing-Skjern kommune. Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne.

Naturstyrelsen har sendt udkast til projektbeskrivelse for Naturnationalpark Stråse i høring. Naturnationalparken planlægges etableret i dele af Natura 2000-området og har til hensigt at styrke natur og biodiversitet ved bl.a. at etablere store sammenhængende naturområder. Herved kan der ske en påvirkning af befolkningens rekreative brug af området. Dette gælder både befolkningen i nærområdet og den øvrige befolkning, som anvender området rekreativt. Hegning og etablering af hensigtsmæssig hydrologi kan potentielt have en betydning for befolkningens mulighed for at færdes i området på visse tidspunkter af året, men vurderes også at give befolkningen mulighed for mere spændende naturoplevelser. Naturnationalparken skal gennem vild natur være med til at styrke biodiversiteten i området. Målet er at opnå et økosystem med naturlige processer og dynamikker samt en minimal grad af forvaltning. Samtidig skal parken bidrage til spændende naturoplevelser og der afsættes midler til friluftslivet og nye friluftsfaciliteter. Det er således hensigten at sikre den offentlige adgang til området og i den forbindelse kan det ikke udelukkes, at mulighederne for rekreative aktiviteter vil skifte karakter. Der er i dag offentlig adgang til store dele af området.

Udlægning af urørt skov, bl.a. i forbindelse med evt. etablering af naturnationalpark, kan have betydning for friluftslivet i området.

Miljøstyrelsen gennemfører undersøgelser med henblik på afklaring af, om der er behov for efterfølgende revision af reservatbestemmelserne på Vind og Tihøje heder på baggrund af områdernes udpegning til sikring af levestederne for flora og fauna, herunder især yngleområde for hede og hedemosefugle. Dette kan have betydning for offentlighedens adgang.

1.4.3 Menneskets sundhed

Natura 2000-området udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Naturstyrelsen har sendt udkast til projektbeskrivelse for Naturnationalpark Stråsø i høring. Evt. etablering af naturnationalpark med urørt skov i dele af Natura 2000-området vil potentielt kunne medføre, at den rekreative udnyttelse af disse områder ændrer sig samt vil potentielt kunne medføre et øget fokus på formidling af naturen til gavn for brugere af området. I den øvrige del af Natura 2000-området vil planen kun potentielt, undtagelsesvist og på mindre arealer kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Planen vil, som følge af etablering af hensigtsmæssig hydrologi muligvis have betydning for overflade- og grundvand på mere lokalt plan.

Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift formentlig vil mindskes. Flere naturarealer i forbindelse med udtagning af lavbundslande vil desuden kunne medføre en reduceret udledning af CO₂ og dermed en mindre påvirkning på klimaet.

Planen vil kunne påvirke søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.

Planens indsats om at reducere omfanget af arealer med rødgran og ikke-hjemmehørende træarter i forbindelse med udlæg til urørt skov, kan potentielt betyde en ændring i udvaskning af næringsstoffer til vandløb og søer. Naturstyrelsen har sendt projektbeskrivelse for Naturnationalpark Stråsø i høring. Eventuel udsætning af større græssende dyr kan potentielt medføre slid på vandløbs- og søbrinker.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planen kan potentielt påvirke adgangen til og naturkvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen. Planen vil ligeledes kunne påvirke kulturarv i form af bl.a. pleje af fortidsminder. I forhold til kulturarv er der i Natura 2000-område nr. 64 mange fredede fortidsminder, herunder især gravhøje og sten- og jorddiger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er beskrevet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og "Menneskets sundhed".

1.4.6 Landskab

Natura 2000-området ligger på Skovbjerg Bakkeø, som er Danmarks største bakkeø. Bakkeøen var isfri under sidste istid. Den blev skabt af moræneaflejringer fra næstsidsidste istid og formet af smeltevandssfloderne under sidste istid, der både havde en udgravende og en aflejrende effekt. Hele natura 2000-området er domineret af indlandsklitter som er opstået ved sandflugt i slutningen af sidste istid. Denne sandflugt blev først bragt til ophør i slutningen af 1700-tallet som følge af sandflugtsloven.

Flere steder inden for Natura 2000-området findes der endnu aktive klitter. Indlandsklitnaturtyperne ligger i mosaik med tør hede og arealer med våd hede og tørvelavninger. De lysåbne arealer i Natura 2000-området ligger omkranset af plantager. I den sydlige del af Vind Hede findes en række egekrat, som menes at være nogle af de sidste rester af de skove, der engang dækkede hele området. På Vind hede finder man endvidere bestande af den fredede og rødlistede plante vår-kobjælde og den rødlistede cypres-ulvefod.

Jordbunden består helt overvejende af morænesand og flyvesandsområder (indlandsklitter). På Idom Hede findes en afblæsningsflade, et helt unikt område, som er en sydeksposteret stenørken, hvor vegetationen naturligt holdes lav og pudeformet. Vegetationen domineres af hedelyng med indslag af revling og andre dværgbuske. Der er en del steder krat med ene, og i de fugtige lavninger finder man bl.a. den sjældne halvgræs brun næbfrø. Vind Hede og Sønder Vosborg Hede var tidligere urfuglereservat, men urfuglen regnes i dag for uddød i Danmark.

Idom Å munder ud i Storåen umiddelbart øst for Bur og Råsted Lilleå løber til Storåen ved Skærum Mølle syd for Vemb. Langs begge vandløb findes der bla. overdrev, rigkær og hængesække.

Det vurderes, at planen med dens indsatser vil kunne påvirke landskabet, fx hvis der igangsættes naturpleje i form af rydning og græsning, udlægges urørt skov eller ændres i hydrologien i området. Ligeledes vil planen kunne påvirke oplevelsen af landskabet i den del der evt. udlægges til naturnationalpark, da det kan ændre karakter.

1.4.7 Arter

I Natura 2000-området findes der udover arter på udpegningsgrundlaget mange sjældne og truede arter og arter som er karakteristiske for de forskellige naturtyper. Bl.a. findes der vår-kobjælde, cypres ulvefod, lyngvikke, blålig korkpigsvamp, orange jordbi, odder, bæver, ulv og stor vandsalamander.

Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige Bilag IV-arter, arter på udpegningsgrundlaget, arter som lever i tilstødende områder m.fl., da planen indeholder indsatser til forbedring af habitater og levesteder for arter.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Der findes flere større eller mindre arealfredninger samt et natur- og vildtreservat inden for Natura 2000-området. Fredningerne og reservatet har i store træk til formål at bevare arter, naturtyperne og det karakteristiske landskab.

Natura 2000-planen indeholder indsatser, som kan påvirke naturværdierne og arterne i området positivt.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Kvælstofdeposition, næringsberigelse og randpåvirkning:

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig følsomhed over for kvælstofdeposition. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter forsvinder og erstattes af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold. Næringstilførsel på dyrkede arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan påvirke naturindholdet i Natura 2000-områder. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Nogle småsøer i området er påvirket af næringsstofbelastning. Potentielt gælder det også grundvandsbetingede terrestriske naturtyper som kildevæld og rigkær. Ligeledes er der registreret tegn på næringsbelastning af en mindre andel af ynglevandhullerne for stor vandsalamander.

Forøget næringsindhold kan i kombination med manglende drift medføre, at naturtyper og levesteder gror til.

Tilgroning:

De lysåbne naturtypers gode tilstand skyldes ofte, at områderne græsses eller plejes, men en stor del af arealerne er uden græsning/pleje, og flere er derfor truet af tilgroning med vedplanter og høje urter/græsser. Tilgroning med høje urter, græsser og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den lavtvoksende og artsrige naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencesterke arter.

Invasive arter

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er særlig et problem i kyst- og klitnaturtyperne samt på hederne.

Afvanding:

En stor del af de lysåbne, våde naturtyper samt de våde skovnaturtyper som skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov har tegn på afvanding i form af gamle grøfter/dræn, og især i skovene er der registreret tydelige effekter af afvanding. Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencesterke arter, der er knyttet til mere tørre forhold.

Trusler mod skovhabitatnatur og -arter

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter, herunder bl.a. mange vedboende svampe og biller. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitatnaturtyper.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

På hedearealer gennemføres en grundlæggende indsats med henblik på forbedring af naturtilstanden og for ligeledes at undgå tilgroning.

Afslutning af igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, og vedligeholdelse af indsatser gennemført i første og anden planperiode, f.eks. ved at opretholde græsning og genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats, vil ligeledes bidrage til at stabilisere naturtilstanden.

Planen indeholder en indsats om bekæmpelse af invasive arter, idet at invasive arter medvirker til at forringe naturtilstanden. Derudover indeholder planen en indsats om etablering af og fastholdelse af pleje på de lysåbne naturtyper. Denne indsats vil ligeledes medvirke til at bekæmpe de invasive arter inden for Natura 2000-området.

Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi, samt fastholdelse af de indsatser der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2016-2021, vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

Planen indeholder en indsats om skovnaturtypebevarende drift eller pleje og om at udlægge urørt skov. Naturstyrelsen har sendt projektbeskrivelse for Naturnationalpark Stråsø i høring. I naturnationalparken udlægges skovnaturtyper til urørt skov med naturlig død og henfald af træer og skovgræsning. Natura 2000-planens indsats om udlægning af urørt skov forventes at forbedre tilstanden af områdets skove og hermed forbedre levesteder for skovtilknyttede dyr, planter og svampe.

Indsatser mod næringsstofbelastning af sø-naturtyperne samt grundvandsbetingede terrestriske naturtyper og levesteder varetages i Vandområdeplanerne. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Derudover vil en mulig etablering af sammenhængende natur ved udlægning af omdriftsarealer til ny natur bidrage til at gøre arealerne mere robuste, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Dette vurderes også at gavne en stor del af områdets § 3-beskyttede enge, heder, moser og overdrev, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle

indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		<p>Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område N64, Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede vil Natura 2000-planen medvirke til at hindre uhensigtsmæssig hydrologi, tilgroning med høje græsser, urter og vedplanter samt forekomst af invasive arter således at vegetationen i højere grad præges af arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Det også kan medvirke til, at arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede forhold. Ændringer i hydrologien som følge af realisering af hydrologiprojekter kan bl.a. medvirke til at sikre, at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation genindfinder sig i større dele af området. Genetablering af en hensigtsmæssig hydrologi kan ligeledes medvirke til at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området får forbedrede hydrologiske forhold.</p> <p>De tiltag der måtte sættes ind i forbindelse med eventuel etablering af Naturnationalpark Stråsø,</p>

		<p>samt udlæg af urørt skov inden for dele af Natura 2000-området, vil generelt bidrage til at bevare og forbedre flora, fauna og den biologiske mangfoldighed.</p> <p>Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre den § 3-beskyttede natur i området. Dette vurderes også at gælde for den del af områdets § 3-beskyttede enge, heder, moser og overdrev, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen. Sikring af en hensigtsmæssig drift/pleje eller skovnaturtypebevarende drift eller urørt skov vil i mange tilfælde medføre, at forholdene for områdets arter og naturarealer forbedres, idet deres naturgrundlag forbedres sammen med indsatsen for habitatnaturen.</p>
Befolkningen	X	<p>Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil vedtagelse og realisering af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre at muligheden for drift på visse arealer, ændrer sig.</p> <p>Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for større naturoplevelser.</p> <p>Visse indsatser, fx potentielle hydrologiprojekter, potentiel udlægning til naturnationalpark og urørt skov, vil kunne medføre ændringer i adgangen til delområder indenfor Natura 2000-området.</p> <p>Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere restriktioner for offentlighedens adgang.</p>
Menneskers sundhed	X	<p>Udlægning af urørt skov og evt. etablering af naturnationalpark kan give nye muligheder i forhold til naturformidling, undervisning, og forskning. Samtidig kan det generelt give nye muligheder for friluftsliv, turisme og flere unikke naturoplevelser.</p> <p>Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt sikres eller opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området og dermed menneskers sundhed. Det vurderes, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet at en øget biodiversitet og mere robuste</p>

			økosystemer vil bidrage positivt til menneskets sundhed. Sikringen af en beskyttede natur vurderes i øvrigt ikke at have en sundhedsmæssig effekt.
Jordbund		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området. Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Vand	X		Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne. Natura 2000-planens indsatser vedrørende naturpleje og sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil medvirke til at tilbageholde kvælstof og dermed bidrage til at opfylde vandområdeplanens mål. Ved eventuel etablering af naturnationalpark i området kan tiltag potentielt påvirke sønaturtyper, når græssende, store dyr gør brug af vandhuller, vandløb og søer til badning. Helårsgræsningen kan ligeledes medvirke til at søbredder holdes lysåbne, hvilket kan medføre mere favorable forhold for bredvegetationen, padder og vandfugle. Græsningen kan også forårsage optrådte søbredder og deraf mulighed for øget erosion. Påvirkningen vurderes at være uvæsentlig, da græsningstrykket vil tilpasses områdets beskaffenhed.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.
Klimatiske faktorer	X		Omlægning af lavbundslande fra omdriftsarealer til naturarealer samt hydrologiprojekter, hvor tidligere drænedede jorde igen vandmættes, vil medvirke til at begrænse udledningen af CO ₂ .
Materielle goder		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet at realisering af indsatsprogrammet i ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet

			"Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget som følge af Natura 2000-planen med pleje af hedearealer, udtagning af lavbundsjord, urørt skov og evt. naturnationalpark, bekæmpelse af invasive arter samt sikring af hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje af arealerne vil kunne øge landskabsværdien i området, idet et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges. Plejeindsatser i forbindelse med N2000-planen vurderes således at kunne få effekt på landskabet i området.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.	X		Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører ikke områder omkring kirker og mindesmærker. Natura 2000-planens indsatser for at bevare lysåben natur kan påvirke gravhøje, diger og anden arkæologisk arv i form af bl.a. pleje af fortidsminder samt dyrs tramp og slidtage. Opsætning af hegn i forbindelse med udlæg til naturnationalpark kan ændre adgangen til kulturarvsarealer. Dette vurderes dog at være ubetydeligt, da der fortsat vil være adgang til kulturarvsarealet.
Arter	X		Det vurderes, at planens indsatser vil medvirke til at sikre og forbedre levesteder for en række arter i Natura 2000-området. Se desuden vurderinger i skemaet under "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater	X		Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod områdets fredninger, bekendtgørelsesfredning og naturreservat, da disse bl.a. har til formål at sikre områdernes naturværdier, hvilket Natura 2000-planen forventes at bidrage positivt til.
Kumulative effekter	x		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten og habitater for naturtyper og arter på området udpegningsgrundlag. Realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Planen indeholder en indsats om udlægning af urørt skov. Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året hvor jordbunden vil være vådere, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger. Hvor staten udlægger urørt skov vil adgangen til området vil blive sikret gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier og friluftsfaciliteter i skovene vil fortsat være tilgængelige. På private arealer der udlægges til urørt skov vil de generelle adgangsregler som følger af Lov om naturbeskyttelse, fortsat gælde.

Udlægning af urørt skov og evt. etablering af naturnationalpark vil ligeledes, alt efter beskaffenheden af arealet som udlægges til urørt skov, herunder fx beliggenhed som endnu ej er kendt, potentielt kunne påvirke forekomster af Aske- og Ellesump, samt skovbevokset tørvemose, som bliver vådere og hvor bevoksninger visse steder vil gå ud som følge af ændret vandstand. Sådant en påvirkning vil fx kunne håndteres ved at følsomme forekomster af naturtypen sikres udeladt af arealet som udlægges til urørt skov.

Etablering af hegn om evt. kommende naturnationalpark vil kunne påvirke passage for fauna og mennesker ud og ind af området. Påvirkningen imødekommes ved at der laves faunapassager, huller i hegn og låger til både biler og mennesker, som skal sikre, at fauna, på nær græssere i naturnationalparken, vil kunne bevæge sig ud og ind af området, samt at adgangen for mennesker og biler sikres og fortsat vil være mulig.

Græsning vil alt efter intensitet og typen af græssere, potentielt kunne påvirke følsomme forekomster af fx rigkær, kildevæld og ege-blandskov. Normalt vil en påvirkning af følsomme forekomster af naturtyper eller levesteder for arter kunne undgås ved at regulere græsningstryk eller frahegne de følsomme naturtyper og/eller levesteder for arter, der findes i området. I dette område gælder det fx forekomster af kildevæld, som vurderes at være følsom over for pleje med græsning.

Planen indeholder en indsats om udtagning af kulstofholdig lavbundsgrunde. En udtagning af lavbundsgrunde vil, alt efter beliggenhed og omfang af projekterne som endnu ej kendes, potentielt kunne påvirke yngle- og rasteområder for bilag IV-arter som fx stor vandsalamander. Levestederne vil potentielt kunne ændre karakter og blive vådere. En negativ påvirkning af levesteder for stor vandsalamander vil kunne undgås ved fx at sikre tilstrækkeligt med egnede raste- og ynglesteder på det tidspunkt projektet realiseres, ligesom en nøje planlægning af anlægsfasen af projektet på bestemte tidspunkter af året, samt evt. brug af paddehegn, vil kunne forebygge ødelæggelse af yngle- og rasteområder, samt påvirkning af bestanden af stor vandsalamander. Evt. etablering af erstatningsbiotoper vil ligeledes kunne sikre opretholdelse af den økologiske funktionalitet for arten.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan

indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundslande. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

For denne Natura 2000-plan gennemføres en lang række indsatser for at sikre de overordnede målsætninger i planen. Overvejelserne har ført til, at der i Natura 2000-planen for N64 planlægges gennemført flere generelle indsatser med at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede arter. Dette omfatter, at der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter. Bevarelse af skovnaturtyper, som sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje, er også til gavn for tilknyttede arter. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

Herudover vil en række specifikke indsatser hjælpe til indfrielse af Natura 2000-planens målsætninger.

Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 357 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10 % dækning.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding. Der søges udtaget 125 ha kulstofholdige lavbundsland der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for arterne på udpegningsgrundlaget. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.

Naturstyrelsen har sendt projektbeskrivelse for Naturnationalpark Stråsø i høring. Dette betyder, at der potentielt i dele af området etableres naturnationalpark, hvor tiltag som permanent ophør af drift (urørt skov) af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle, evt. vil kunne realiseres.

Miljøstyrelsen reviderer herudover bestemmelserne for naturreservatet Tihøje og Vind.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

I dette Natura 2000 område prioriteres udvidelse af arealer med våd hede (4010) og rigkær (7230) på bekostning af andre naturtyper.

Hvor der i området er modstridende naturinteresser mellem stilkege-krat (9190), indlandsklit naturtyper (2310/20/30), tør hede (4030), surt overdrev (6230) og enekrat (5130) sikrer planen, at ældre arealer med stilkege-krat (9190) bevares, mens de nævnte lysåbne naturtyper prioriteres over yngre tilgroningsstadier af stilkege-krat (9190). Dog fremgår det af planen, at mosaiknatur mellem egekrat og lysninger sikres.

Hvor der forekommer yngre tilgroninger af værdifulde arealer med tidvis våd eng (6410), hængesæk (7140), kildevæld (7220) eller rigkær (7230) prioriteres de lysåbne naturtyper højere end naturtyperne skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0). Gamle og/eller veludviklede naturlige bevoksninger med skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0) skal jf. planen bevares.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Heder og klitter på Skovbjerg Bakkeø, Idom Å og Ormstrup Hede (nr. 64). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk